

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Файзуллоева Зебунисо Буходировна дар мавзӯи «Чанбаҳои таърихӣ-педагогии арзишҳои миллии мардумони Осиёи Марказӣ ва мақоми онҳо дар таълиму тарбияи насли наврас», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогика аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) пешниҳод гардидааст.

Мавзӯи таҳқиқоти интихобнамудаи Файзуллоева Зебунисо Буходировна бе шак муҳим ва муҳим буда, яке аз масъалаҳои муҳими таҳсилот – истифодаи чанбаҳои педагогии арзишҳои миллии халқҳои Осиёи Марказиро дар раванди таълиму тарбия дарбар гирифтааст, ки бешубҳа дар таълиму тарбияи насли наврас ва ривоҷи илми таърихи педагогикаи ҷаҳонӣ саҳми муносиб хоҳад гузошт.

Дар шароити басо мураккаби имрӯзаи тараққиёти ҷамъияти инсонӣ, дар замони ҷаҳонишавии пуршиддат назари таҷдид қардан ба рӯзҳои мазии таърих амри зарурат буда, ҳамвора дарёфтани сабақҳои ибратбахшу пурманфиат аз мазмуни арзишҳои маънавии миллии воқеан амали неки илмӣ маҳсуб мешавад. Биноан, ба анҷом расонидани таҳқиқот дар мавзӯи чанбаҳои педагогии арзишҳои миллии ба масобати як рисолаи илмӣ қобили дастгирӣ мебошад. Зеро, бо сабақҳои айниву зехнӣ дар даври замонҳои гуногуни таърих арзишҳои миллии дар ҷойе рушд ёфта ва дар ҷойе рӯ ба қоҳиш оварда буданд. Айнан пажӯҳиши тоза ва дарёфти чанбаҳои педагогии арзишҳои миллии ва қорқарди роҳҳои ҳамгирӣи онҳо бо низоми таълиму тарбияи миллии имрӯза аҳамияти ба худ хоси илмиро доро мебошад.

Вобаста ба фикрҳои ҷавқузир, ба сифати рисолаи илмӣ интихоб намудани мавзӯи «Чанбаҳои таърихӣ-педагогии арзишҳои миллии мардумони Осиёи Марказӣ ва мақоми онҳо дар таълиму тарбияи насли наврас» аз ҷониби Файзуллоева Зебунисо Буходировна бамаврид ва саривақтӣ маҳсуб меёбад.

Омӯзиши таърих, фарҳанги миллӣ, мероси гаронбаҳои маънавии аҷдодӣ, ки дар маҷмӯъ арзишҳои миллиро ташаккул медиҳанд, дар ҷавҳари худ омилҳои гаронбаҳои таълиму тарбияро фаро мегиранд, ки дар баробари ворисияти наслҳо аслияти онҳо низ рӯ ба раванқ буда, маҳз ифодакунандаи мазмун ва рӯҳи замон ба шумор мераванд. Ҳамвора роҳу восита ва имконоти истифодаи бехтарин ҷанбаҳои педагогии арзишҳои миллӣ дар таҷрибаи таълиму тарбияи имрӯзаи дунявӣ беш аз пеш ба масъалаи мубрами илмӣ табдил меёбад ва бахусус педагогикаи муосири миллии халқҳои Осиёи Марказӣ ба он ниёз дорад.

Дар шароити нави ташаккули низоми ҷомеа асолати таърихӣ халқу миллат, арзишҳои миллии он нақше дорад, басо тақдирсоз, ва аз ин рӯ, посдории ин арзишҳо, ҷустани ҷавҳари ҳаётии онҳо, ҳамарӯза аҳамияти бештар пайдо хоҳанд кард.

Дар ин замина, интиҳоби мавзӯъ ва натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ, ки дар диссертатсияи мазкур таҷаммӯъ ёфтааст, сазовори таҳсин аст. Зеро, аз тариқи таҳқиқи ҷанбаҳои таърихӣ-педагогии арзишҳои миллӣ, илми муосири педагогика имконият пайдо хоҳад кард, ки дар коркарди фарзияҳои навини замонавӣ дар ҳамохангӣ бо арзишҳои миллӣ, аз маълумотҳои илман асоснок истифода намояд.

Ба андешаронии диссертант дар он ҷанба розӣ будан метавон, ки назари таърихӣ педагогӣ ба масъалаи баррасишаванда имкон медиҳад, ки дар бораи мақоми арзишҳои миллӣ дар раванди бардавоми барқарор будани урфу одатҳои мардумӣ дар Осиёи Марказӣ хулосаи зарурӣ барорем ва роҳҳои ҳамгироии онҳоро дар замони муосир ҷустуҷӯ намоем.

Аҳамияти амалии таҳқиқот аз он иборат аст, ки маводи дар диссертатсия пешниҳодшуда барои такмил додани нақшаи мавзӯӣҳои дарс, таҳияи китобҳои дарсии нав, воситаҳои таълимӣ-методии замонавӣ мусоидат намуда, истифодаи онҳо дар курсҳои такмили ихтисос барои баланд бардоштани маърифати худшиносии омӯзгорон хизмат карда метавонанд.

Навгони илми таҳқиқот аз он иборат аст, ки бори нахуст донишҳои таърихию педагогӣ доир ба арзишҳои миллӣ ба низоми муайян дароварда шудаанд. Ҳамвора хусусиятҳои сарчашмаҳои таълимиву тарбиявӣ оид ба арзишҳои миллӣ, омилҳои пешқадами онҳо, таъсири мусбӣи ғояҳои онҳо ба тарбияи ахлоқи муҳассилин ба таври пурра ва возеҳ кушода дода шудааст. Шароит ва методҳои истифодаи ҷанбаҳои педагогии арзишҳои миллӣ чун ҷузъи арзишҳои умумбашарӣ ҷустуҷӯ гардида, мақоми арзишҳои миллӣ дар раванди тарбияи худшиносӣ ва рушди маънавиёти миллӣ кушода дода шудааст, ки бозғатимод ва илман асоснок мебошанд.

Бояд таъкид намуд, ки дар ҳақиқат мавзӯи таҳқиқшаванда пеш аз ҳама барои афзун намудани донишҳои назариявӣ оид ба арзишҳои миллӣ хизмат намуда, назари таърихию педагогӣ ба масъалаи баррасишаванда имкон медиҳад, ки дар бораи мақоми арзишҳои миллӣ дар раванди бардавоми барқарор будани урфу одатҳои мардумӣ дар Осиёи Марказӣ хулосаи зарурӣ барорем ва роҳҳои ҳамгиройии онҳоро дар замони муосир ҷустуҷӯ намоем. Муҳаққиқ далели нуктаҳои худро дар ворид кардани мафҳуми “арзишҳои миллӣ” ба назарияи педагогика мебинанд, ки қомилан дуруст ва саривақтӣ аст.

Нуктаи мазкур бо далелҳои истифодаи ҷанбаҳои педагогии ин арзишҳо дар муассисаҳои таълимии дунявӣ исбот карда шудааст, ки қомилан дуруст аст. Дар баробари ин асосҳои методологӣ ва назариявӣ истифодаи арзишҳои миллӣ дар доираи омӯзиши фанҳои гуногун дар муассисаҳои таълимӣ нишон дода шудааст.

Бояд таъкид сохт, ки мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ аз лиҳози назариявӣ ва амалӣ аз ҷониби унвонҷӯӣ ба қадри қофӣ мавриди омӯзишу таҳқиқ қарор дода шуда, яке аз вазифаҳои муҳими имрӯз ҷудо карда гирифтани маводҳои бунёди ғаронбаҳои идеяҳои ҷамъиятӣ, меъёрҳои ахлоқӣ ва анъанаҳои фарҳангии, ки аз он барои тарбияи босифати насли наврас истифода бурдан мумкин аст, дуруст пешниҳод гардидааст. Вазифаи дигар – истифодаи беҳтарин арзишҳои миллӣ, ки дар фаъолияти мактабҳои то замони Ҳукумати Шӯравӣ мавҷуд буданд ва муайян намудани роҳҳои

истифодаи онҳо дар ҷараёни таълими дунявӣ муосир мебошад, ки ба шинохтани асолати таърихӣ ва худшиносии насли наврас хизмат мекунад.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар коркард ва ташкили технологияи баррасии арзишҳои миллии дар муассисаҳои таълимӣ, тақмили стандарт, барнома, дастурҳои методӣ ва китобҳои дарсӣ дида мешавад. Маводи дар диссертатсияи Файзуллоева Зебунисо Буходировна пешниҳодшуда барои тақмил додани нақшаи мавзӯҳои дарс, таҳияи китобҳои дарсии нав, воситаҳои таълимӣ-методии замонавӣ мусоидат намуда, истифодаи онҳо дар курсҳои тақмили ихтисос барои баланд бардоштани маърифати худшиносии омӯзгорон хизмат карда метавонад.

Асоси назариявӣ-методологии таҳқиқотро концепсияҳои асосии муҳаққиқон дар риштаи назария ва амалияи тарбияи насли наврас аз рӯи анъана ва урфу одатҳои миллии, принципҳои ягонагии мантиқӣ ва таърихӣ, муназзамӣ ва илмият дар раванди таҳқиқоти илмӣ ташкил дода, методҳои таҳқиқот аз таҳлили назариявӣ, муқоисавӣ, таърихӣ, методи омӯзиши сарчашмаҳо, муносибати танқидӣ, ба умумият овардани сарчашмаҳои адабӣ, ба низом даровардани далелҳои таърихӣ иборат аст.

Диссертатсияи мазкур дорои таҳлилҳои назариявӣ-методологии ғайӣ буда, мафҳумҳои калидӣ аз ҷиҳати равоӣ-педагогӣ хеле муфассал таҳлил карда шудаанд. Мақсад, вазифа, фарзия ва муқаррароти диссертатсия татбиқ ва иҷро гардидаанд. Натиҷаи таҳқиқот фарзияи пешниҳодгардидаро тасдиқ намудааст.

Қобили қайд аст, ки муаллиф дар анҷом додани таҳқиқоти диссертатсионӣ заҳмати зиёд кашидааст: микдори зиёди адабиёт, аз он ҷумла китобҳои илмию дарсӣ ва ҳамчунин нуқтаи назари муҳаққиқони ҷумҳуриҳои гуногун баррасӣ гардидааст. Асоси таърихнигории корро сарчашмаҳои таърихии тоинкилобӣ, таҳқиқотҳои илмӣ ба забонҳои тоҷикӣ, русӣ, ўзбекӣ ва англисӣ, адабиёти илмии динӣ, матнҳои каломии шариф ва Ҳадисҳо, асарҳои адибони адабиёти мумтоз ташкил медиҳанд.

Бо вучуди ин, рисола аз камбудҳои ҷузъӣ холи набуда, ислоҳи онҳо

арзиши илмни диссертатсияро афзун хоҳад намуд, аз ҷумла:

1. Агар зимни тахлилу баррасии принципҳои истифодашавандаи таълим, мавод аз таҷрибаи касбии ҳуди муаллиф инъикос мегардид, ба мақсад мувофиқ мешуд;
2. Агар дар қисми тахлили васоити таълимии инъикоскунандаи ҳамгироеии арзишҳои миллӣ дар раванди таълиму тарбияи имрӯза норасоихо дақиқ нишон дода мешуданд, ба манфиати кор буд.

Ҳамзамон бояд афзуд, ки ин камбудихо ба ҳеҷ ваҷҳ арзиши илмиву амалии диссертатсияро кошта намегардонанд.

Хулоса

Диссертатсияи Файзуллоева Зебунисо Буходировна кори ба итмомрасидаи илмӣ-таҳқиқотӣ буда, аз ҷониби муаллиф мустақилона дар сатҳи баланди илмӣ иҷро карда шудааст.

Натиҷаҳои бадастомада, эътимодноқӣ, хулосаҳо аз ҷиҳати илмию-методӣ асоснок карда шудаанд.

Рисола бо миқдори кофӣ бо тавсияву пешниҳодҳои назариявӣ, амалӣ ва мисолҳо таъмин аст.

Диссертатсия фаҳмо, босаводона навишта шуда, мурағабии таҳия, ҷобаҷогузори қисмҳои алоҳидаи он ба пуррагӣ риоя карда шудааст. Доир ба ҳар як боб ва умуман ба рисола хулосаҳои возеҳ бароварда шудааст.

Автореферат ба мундариҷаи асосии диссертатсия мувофиқ аст.

Дар рафти таҳқиқот ба манбаъҳои таърихӣ асос ёфтани хулосаҳо оид ба мақоми арзишҳои миллӣ дар низоми таълиму тарбияи мардуми Осиёи Марказӣ, инчунин дар нашрияҳои илмӣ нашр шудани мақолаҳои илмӣ, дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналхалқӣ мавриди муҳокима қарор ёфтани натиҷаҳои пажӯҳиш эътимодноқии онро муқаррар мекунад.

Рисола ба талаботи Низомномаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба додани дараҷаҳои илмӣ

пурра мувофиқ буда, муаллифи он Файзуллоева Зебунисо Буходировна ба дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) сазовор мебошад.

Муқарризи расмӣ:
номзади илмҳои педагогӣ,
мудирӣ кафедраи забони русӣ
Донишгоҳи давлатии молия ва
иқтисоди Тоҷикистон

Наврӯзова Гулшан Турсуновна

26.08.2021

СУРОҶА: ш. Душанбе, ноҳияи Сино, кучаи Нахимов 64/16, 11.
Тамос: моб. (+992) 900-90-09-78.
E-mail: navruzova72@mail.ru

“Имзои Г.Т.Наврӯзоваро тасдиқ мекунам”.

Сардори шӯъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи давлатии молия ва
иқтисоди Тоҷикистон

Рачабов Б.С.